

Årsberättelse för polisutbildningen 2021

Innehåll

2	Inledning.....	2
3	Utbildning till polis	2
3.1	Grundutbildning till polisman.....	3
3.2	Funktionsinriktad polisutbildning (FPU).....	3
3.2.1	Verksamhetsintegrerad inriktning av den funktionsinriktade polisutbildningen (VPU)	4
4	Attrahera till polisutbildningen.....	4
5	Antagningsprocessen	5
5.1	Bortfall under antagningsprocessen.....	6
5.2	Utvecklingsarbete under året	8
6	Tiden på lärosätet - Polisprogrammet	8
6.1	Utnyttjade utbildningsplatser	8
6.2	Hur omhändertas målen i utbildningsplanen?	9
6.3	Studentinflytande	9
6.3.1	Aspiranternas bedömning	10
6.4	Studenterna	12
6.4.1	Studieuppehåll och studieavbrott	12
6.4.2	Studentärenden och avskiljanden	12
6.5	Personal och organisation	13
6.6	Ekonomi och lokaler.....	14
6.6.1	Ekonomi	14
6.6.2	Lokaler	15
6.7	Utvecklingsarbete under året	15
7	Aspirantutbildningen	16
7.1	Aspirantenkäten	18

1 Inledning

Under 2021 påbörjade 1 667 personer polisprogrammet. Samtidigt avslutade 1 393 aspiranter sin utbildning med godkänt betyg. Sammanlagt studerade 3 203 studenter på något av landets fem polislärosäten. Plikt- och prövningsverket mottog 28 736 ansökningar till polisutbildningen.

Fem år tillbaka var läget ett annat. Antalet sökande var ungefär hälften mot vad det är idag (14 996) och antalet antagna mindre än hälften av vad det är nu (771).

Arbetet med att förverkliga riksdagens önskemål om fler poliser har under de senaste åren inneburit ett intensivt arbete och ett stort fokus. Det har tagits stora kliv framåt i såväl attraherarbete som i att få tillstånd en effektiv och mottagarvänlig antagningsprocess. Detsamma gäller lärosätenas arbete för att säkra fler utbildningsplatser med bibehållen kvalitet i utbildningen. Polismyndighetens kravställning gentemot lärosätena har också vidareutvecklats under perioden, både till form och ifråga om vilket innehåll som ska läras ut. Polisprogrammets utbildningsplan har setts över och reviderats för att vara anpassad till de kompetenskrav som framtidens polis ställer. Kravprofilen har reviderats mot samma bakgrund. Två nya lärosäten, Malmö universitet och högskolan i Borås, har startat upp polisprogrammet. Specialanpassade polisutbildningar för särskilda yrkesgrupper har utvecklats och sju satts.

Utöver allt detta har det tagits fram en systematik för hur polisutbildningen ska följas upp och utvärderas för att säkerställa en kontinuerlig kvalitetsutveckling av densamma. Denna rapport är en del i det kvalitetssystem som ska omgärda polisutbildningen. Det är första gången en motsvarande genomlysning sker och redovisningen ska ses i ljuset av det. Ambitionen är att stegvis utveckla polisutbildningens årsberättelse till att allt djupare belysa, följa upp och utvärdera hur det första steget från en persons intresse för polisyrket leder till kompetenta poliser i aktiv tjänst.

2 Utbildning till polis

Under 2021 fanns det två former av utbildningar för att bli polis, dels grundutbildningen till polisman och dels funktionsinriktad polisutbildning. Totalt påbörjade 1 677 personer en utbildning för att bli polis¹.

¹ Att ha påbörjat utbildningen definieras som att studenten är kvar efter två veckor från utbildningsstart.

2.1 Grundutbildning till polisman

Grundutbildningen inkluderar polisprogrammet och aspirantutbildningen. Polisprogrammet genomförs som uppdragsutbildning vid Umeå universitet, Linnéuniversitetet, Södertörns högskola, Högskolan i Borås samt Malmö universitet. Aspirantutbildningen genomförs vid Polismyndigheten.

1 602 personer påbörjade grundutbildningen till polisman 2021, vilket är 223 fler än föregående år. Av de totalt 2 040 platserna var 552 distansplatser, där majoriteten av undervisningen skedde digitalt. På grund av pandemin var dock distansundervisningen i realiteten mer vanligt förekommande.

Under 2021 utexaminerades 1 310 personer från grundutbildningen runt om i landet. Motsvarande siffra för 2020 var 1 085 och 2019 utexaminerades 1 108 personer.

Andelen kvinnor som påbörjade polisutbildningen var 40 procent, vilket är en ökning med sju procentenheter jämfört med 2020. Andelen som påbörjade utbildningen med utländsk bakgrund var 8,2 procent.

2.2 Funktionsinriktad polisutbildning (FPU)

Polismyndigheten har under de senaste åren utvecklat en funktionsinriktad polisutbildning som ett komplement till grundutbildningen. Den funktionsinriktade polisutbildningen riktar sig till funktioner där det finns ett verksamhetsmässigt behov av att komplettera specialistkompetens med polisiära befogenheter. Den funktionsinriktade polisutbildningen har samma utbildningsmål som grundutbildningen till polis och inkluderar polisprogram och aspirantutbildning. Polisprogrammet genomförs dock med högre studietakt och består av 48 veckor på lärosäte följt av sedvanlig aspirantutbildning.

Beslut om vilka specialistområden respektive utbildningsomgång ska rikta sig till utgår från Polismyndighetens strategiska kompetensförsörjningsplanering. Målgruppen för utbildningen är dels myndighetens nuvarande civila medarbetare, dels potentiella nya medarbetare som myndigheten kan rekrytera från den öppna arbetsmarknaden. För båda målgrupperna gäller att de sedan tidigare har särskild kompetens och erfarenhet. Det möjliggör att utbildningen kan komprimeras i omfattning och utformning.

- Under 2021 påbörjade 68 personer den funktionsinriktade utbildningen vid Linnéuniversitetet. Inriktningen var utredning och

brottsförebyggande arbete, där bland annat yrkesgrupper som utredare, förundersökningsledare och it-forensiker är vanligt förekommande.

- Under 2021 påbörjade 7 personer utbildningen vid Umeå universitet med inriktning nationella insatsstyrkan respektive nationella bombskyddet.
- Under 2021 avslutade 60 personer sin aspiranttjänstgöring och påbörjade anställning som polisassistenter. Inriktningen var på utredning och brottsförebyggande arbete.

2.2.1 Verksamhetsintegrerad inriktning av den funktionsinriktade polisutbildningen (VPU)

Under året har en verksamhetsintegrerad inriktning av den funktionsinriktade polisutbildningen tagits fram. Utbildningen vänder sig till anställda civila medarbetare i Polismyndigheten. Utbildningens form bygger på att deltagaren studerar och arbetar parallellt, vilket innebär att studietakten blir något lägre och att utbildningen därmed tar 2,5 år att genomföra. Efter genomförd och godkänd utbildning återgår deltagaren inte till tidigare funktion utan placeras i kärnverksamheten.

Satsningen är tillfällig och syftar till att bidra till tillväxtmålet och att säkerställa myndighetens kompetensbehov av medarbetare med polismans befogenhet. Den första omgången startade i januari 2022.

3 Attrahera till polisutbildningen

I Polismyndighetens plan för att attrahera till polisutbildningen ingår både nationella och regionala attraheraarbeten med tillhörande kampanjer. Kommunikationsarbetet sker löpande under hela året, då ansökan sedan 2020 är möjlig att göra när som helst. I kommunikationen 2021 belystes bredden av karriärvägar för polisutbildade. Fokus var även att få fler kvinnor och personer med utländsk bakgrund att söka polisutbildningen. Pandemin begränsade under delar av året möjligheter till fysiska möten och arrangemang, men flera anpassade regionala aktiviteter genomfördes trots detta.

Utöver nationella kampanjer genomfördes förstärkt kommunikation i de områden som haft svårigheter att få tillräckligt många sökande. Till exempel helsidesannonsering i lokalpress, reklamfilm på bio/TV samt reklam i utomhusmiljöer.

Utvärderingen av kampanjerna för att attrahera till polisutbildningen visade att mer än hälften av 1000 tillfrågade personer i åldersspannet 19–35 år hade sett dem, och i hög grad kunde identifiera avsändare samt förstå budskapet. En tredjedel av de tillfrågade uppgav att detta ökade deras intresse för att bli polis, en ökning från 24 procent år 2020. En tredjedel kunde även tänka sig att bli polis (oförändrat jämfört med föregående år). Störst intresse för att bli polis i denna grupp fanns bland utrikes födda, 53 procent.

Under 2021 startades ett samarbete med Arbetsförmedlingen. Arbetssökande med förutsättningar att bli polis uppmärksammades på möjligheten att söka till polisutbildningen. Samarbetet ökade intresset för exempelvis polisen.se och bedöms ha stor potential inför framtiden.

Attraheraarbetet under 2021 var framgångsrikt genom att kampanjerna nådde fram till de avsedda mottagarna i hög grad. Volymen av sökande i målgruppen kvinnor och personer med utländsk bakgrund ökade. Hälften av de sökande, 48 procent, var kvinnor, en ökning från 44 procent 2020. Under våren 2020 hade knappt en fjärdedel av de sökande utländsk bakgrund. Under 2021 ökade det marginellt. Dock var fördelningen mellan män och kvinnor ojämn - endast 16 procent av kvinnorna som sökte hade utländsk bakgrund jämfört med 27 procent av männen.

4 Antagningsprocessen

Sedan 2014 har Plikt- och prövningsverket det övergripande ansvaret för antagningsprocessen till polisutbildningen. Detta görs på uppdrag av Polismyndigheten. Ansökan är öppen året runt och görs via Plikt- och prövningsverkets hemsida. All kommunikation med den sökande sker via ”Min sida”, som den sökande loggar in på.

Ansökan till polisutbildningen består av två delar. I den första delen kontrolleras att den sökande är 18 år och svensk medborgare. I den andra delen (ansökan del 2) ska den sökande svara på en enkät, vilken är en första bedömning om personen har rätt förutsättningar att klara av polisutbildningen och arbetet som polis. För sökande som blir godkända på ansökan del 2 kontrolleras behörighet hos Universitets- och högskolerådet (UHR). Sökande som är godkända på enkäten och är behöriga får boka en tid för att genomföra tester på Plikt- och prövningsverket.

Prövningarna utförs på Plikt- och prövningsverkets prövningskontor i Malmö och Stockholm. Där genomförs ett begåvnings- och personlighets-test. Därefter sker medicinska undersökningar och bedömningar,

fysiologiska tester, intervju med psykolog samt drogtest. Sökande som inte klarar ett moment får inte fortsätta provningen. De som blir godkända i alla moment genomför en säkerhetsprovning som omfattar intervju och registerkontroll. Den utförs av Polismyndigheten i samband med provningen. Alla som genomför provningen har ett avslutande samtal med en antagningshandläggare.

De som har blivit godkända i alla provningsmoment får vid det avslutande samtalet en preliminär antagning till det lärosäte, termin och aspirantutbildningsort som den antagne väljer. Det finns två utbildningsstarter att välja på. Antagningen är preliminär eftersom resultatet på drogtest och säkerhetsprovning inte är klara. Sökande som blir godkända på de sista momenten får besked om det och ett antagningserbjudande som de ska bekräfta på "Min sida".

Resultat från provningen har giltighets- och spärrtider. Detta innebär att sökande som inte fått godkänt i ett moment i provningen får en spärrtid eller omfattas av ett särskilt intygsförfarande. Den som har fått en spärrtid kan inte göra en ny ansökan förrän spärrtiden har gått ut. Sökande som har genomfört provningen med godkända resultat får använda resultaten i 24 månader. Mer om giltighets- och spärrtider finns att läsa på polisen.se/blipolis.

Mellan den 4 januari och 20 juni 2021 har fysiskt arbetsprov på cykel ej genomförts för att minska risken för smittspridning av Covid-19. Under den tiden har arbetsprovet ersatts med en av Försvarets forskningsanstalt (FOA) utarbetad metod, att genom skattning bedöma de provandes kondition. Det skattade värdet har ingen giltighetstid och måste göras om vid en ny ansökan. Den 21 juni 2021 återinfördes arbetsprovet eftersom smittspridningen avtagit och myndigheten infört skyddsåtgärder, bland annat 1,5 meter mellan varje cyklande samt barriärskydd framför och mellan cyklarna.

4.1 Bortfall under antagningsprocessen²

I tabellen redovisas under vilka moment i antagningsprocessen de sökande föll bort under 2021.

² I detta kapitel analyseras bortfallet i förhållande till antalet *antagna* studenter. Alla studenter tackar dock inte ja till sin plats vilket innebär att antalet som faktiskt påbörjar sin utbildning är ett annat. Detta är viktigt att hålla i minnet vid ytterligare nedbrytning eller i jämförelse med annan statistik.

Tabell 1: Bortfall under antagningsprocessen

Moment i antagningsprocessen 2021	Kvinnor	Män	Totalt
	Uppfyller inte %	Uppfyller inte %	Uppfyller inte %
Ansökan	0,0%	0,0%	0,0%
Besvarat ansökan del 2	7,7%	7,2%	7,4%
Godkänd ansökan del 2	18,2%	14,7%	16,3%
Betygskrav	33,5%	44,9%	39,7%
Bokat tid	26,6%	21,1%	23,8%
Inställd till provning	5,4%	5,5%	5,5%
Godkänd provning	79,8%	71,5%	75,3%
Drogtest	0,3%	0,0%	0,1%
Säkerhetsprovning	3,3%	7,9%	6,2%
Bekräftad antagning	6,7%	9,2%	8,3%
Återtagit ansökan behöriga	0,0%	0,0%	0,0%
Ej bekräftat antagning	0,0%	0,0%	0,0%
Antagen	0,0%	0,0%	0,0%

Två tredjedelar av de sökande föll bort redan innan provningstillfället (procentandelen i tabellen beräknas på kvarvarande sökande, som blir färre hela tiden). Ca 20 procent av de totala antalet sökande som inte antogs valde att självmant avbryta antagningsprocessen, vilket innebär att runt 80 procent inte klarade momenten i antagningsprocessen.

Tabell 2: Bortfall under provningen

Resultat efter genomförd provning 2021	Kvinnor	Män	Totalt
	Uppfyller inte %	Uppfyller inte %	Uppfyller inte %
Begåvningsstest	29,3%	24,1%	26,5%
Personlighetstest	7,5%	5,5%	6,4%
Syntest	3,7%	2,2%	2,8%
Färgseendetest	0,4%	2,0%	1,3%
Hörseltest	0,9%	0,9%	0,9%
Muskeltest	21,7%	0,8%	10,6%
Läkarbedömning	15,2%	11,9%	13,3%
Fysiskt arbetsprov	10,2%	3,6%	6,4%
Psykologisk bedömning	57,7%	57,6%	57,6%

Som framgår av tabell 2 skedde ett stort procentuellt bortfall vid den psykologiska bedömningen. I faktiska tal var dock bortfallet ungefär lika stort vid begåvningsstestet (procentandelen räknas på kvarvarande sökande som blir färre hela tiden). De fysiska provningsmomenten är anpassade efter kön och skiljer sig åt för kvinnor och män. Trots detta är bortfallet bland kvinnor väsentligt högre.

4.2 Utvecklingsarbete under året

Hur de sökande upplevt den omarbetade antagningsprocessen till polisutbildningen har undersökts under 2021. I samarbete med Plikt- och prövningsverket identifierades ett antal förbättringsområden. Bland annat efterfrågades bättre tillgänglighet för återkoppling och information, exempelvis i samband med ansökan och efter delmoment i prövningen.

Under 2021 färdigställdes en uppdaterad kravprofil efter flera års arbete tillsammans med Plikt- och prövningsverket och extern expertis. Kravprofilen svarar mot de krav som de sökande måste uppfylla för att bli antagna till Polisprogrammet. Den nya kravprofilen implementeras 2022.

5 Tiden på lärosätet - Polisprogrammet

Polisprogrammet genomförs som uppdragsutbildning vid Umeå universitet, Linnéuniversitetet, Södertörns högskola, Högskolan i Borås samt Malmö universitet.

Tabell 3: Antal studenter

Polisprogrammet 2021 (antal)	Högskolan i Borås	Umeå Universitet	Malmö Universitet	Linnéuniversitetet	Södertörns Högskola	Total
Studenter VT	552	453	455	796	846	3102
Studenter HT	598	464	448	844	947	3301
Genomsnitt	575	459	452	820	897	3203

5.1 Utnyttjade utbildningsplatser

Tabell 4: Beläggning av beställda utbildningsplatser 2021

Polisprogrammet 2021 (andel)	Högskolan i Borås	Umeå Universitet	Malmö Universitet	Linnéuniversitetet	Södertörns Högskola
Studenter/platser VT	100%	49%	61%	50%	100%
Studenter/platser HT	97%	80%	97%	78%	100%

2021 saknades det totalt 438 studenter för att tillsätta alla utbildningsplatser. Polismyndigheten har under året fört dialog med lärosätena om fördelningen av utbildningsplatser i syfte att bättre matcha tillgången på utbildningsplatser i enlighet med efterfrågan från de sökande och för att svara mot

myndighetens behov av poliser i olika delar av landet. Omfördelning av platser mellan lärosätena har skett och för att svara mot polisens behov av utbildningsplatser i Stockholmsregionen, har Polismyndigheten för avsikt att upplåta myndighetens övningsområde Sörentorp åt Södertörns högskola i syfte att där bedriva delar av sin utbildning från 2022 fram till och med 2024. Dessutom har en omfördelning mellan campus- och distansplatser genomförts, i syfte att bättre möta efterfrågan från de sökande.

5.2 Hur omhändertas målen i utbildningsplanen?

I polisprogrammets utbildningsplan återfinns de allmänna och specifika lärandemål som lärosätena har att omhänderta. Utbildningsplanen är Polismyndighetens kravställning till lärosätena vad gäller innehållet i Polisprogrammet, och är den samma för såväl grundutbildningen till polis som för den funktionsinriktade polisutbildningen.

Som en del i den utvecklade uppföljningen av polisprogrammet har lärosätena från och med i år uppdragits att rapportera på vilket sätt och i vilken delkurs som de specifika lärandemålen har omhändertagits i utbildningen under föregående år och hur dessa lärandemål bidrar till att nå de allmänna och specifika utbildningsmålen i utbildningsplanen. Då det är första gången som en dylik uppföljning genomförs, har inte alla målområden behandlats utan syftet har huvudsakligen varit att testa och utvärdera modellen som sådan.

Det inkomna underlaget påvisar vissa skillnader mellan lärosätena både vad gäller hur man har tolkat uppgiften och i vilket innehåll som beskrivs. I de uppföljande verksamhetsdialogerna konstaterades att den så kallade täckningsmatris som lärosätet använder för att beskriva kopplingen mellan utbildningsmål och lärandemål har ett värde för att säkerställa att utbildningsplanens mål omhändertas i det enskilda lärosätets kursplan.

I dialogerna konstaterades också att en fördjupad beskrivning av ett urval målområden per år, kan vara ett sätt att fördjupa kvalitetsarbetet för nationell enhetlighet i hur utbildningsplanen omhändertas, och dessutom utgöra en möjlighet för de olika lärosätena att inspireras och lära av varandra.

5.3 Studentinflytande

Studentinflytande är en central komponent i polisutbildningens kvalitetsarbete. Till exempel genomför studenter vid samtliga lärosäten kursutvärderingar efter varje delkurs i syfte att utveckla form och innehåll i de enskilda

delkurserna. Flera lärosäten har dessutom regelbundna möten (så kallade programråd) där studentrepresentanter, utbildningsledning och lärarrepresentanter gör lägesavstämningar och diskuterar större behov av förändringar. Vid Malmö universitet är programråden särskilt vanligt förekommande och utbildningsledningen ser dem som en mycket viktig kanal för studentinflytande.

Majoriteten av lärosätena har därutöver särskilda klassmentorer som har till uppgift att löpande föra dialog med studenterna om deras mående, vad som fungerar och vad som kan utvecklas.

Alla lärosäten kämpar med låga svarsfrekvenser i de löpande kursutvärderingarna. Studenterna är ”enkättrötta” och eftersom de inte själva kommer att få ta del av eventuella förbättringar som de föreslår, är motivationen att svara stundtals låg. Lärosätena arbetar på olika sätt för att höja svarsfrekvensen, bl.a. genom att till studenterna tydligt kommunicera vikten av deras inspel eller genom att genomföra utvärderingarna på schemalagd tid. Vid Södertörns högskola kommer man 2022 att genomföra en pilot för att undersöka om svarsfrekvensen ökar genom schemalagda terminsvisa utvärderingar istället för utvärderingar efter varje delkurs.

Med reservation för låg svarsfrekvens ger studenterna övervägande goda betyg på utbildningens olika moment, vid samtliga lärosäten. Det finns dock ett undantag och det gäller studenternas återkommande önskemål om mängdövningar, inklusive ökad skjuttid och körövningar.

Mängdträning är mycket resurskrävande både gällande lärare, lokaler och tid. Flera lärosäten ser därför över möjligheten till mängdträning med stöd av de möjligheter som digitaliseringen ger. På Malmö universitet har man till exempel tagit fram ett interaktivt polisspel ”Agera polis”, där studenten ställs inför ett scenario och ska fatta olika beslut om ingripande, tillämplig lagstiftning, kriminaltekniska åtgärder osv. genom hela brottsutredningen.

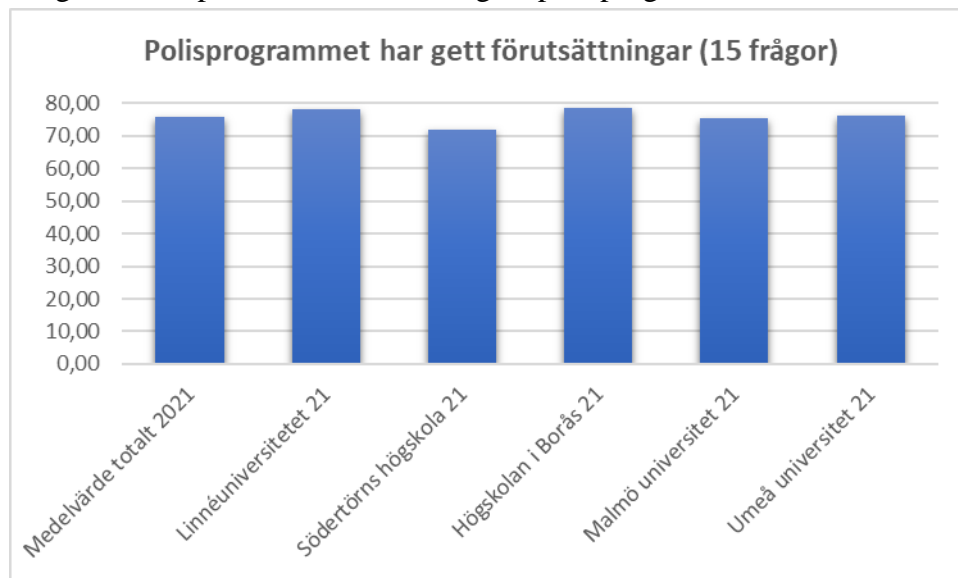
Under 2021 genomförde Malmö också en utvärdering av hur väl utbildningsmålen nås med körsimulatorer i förhållande till reella körövningar. Det preliminära resultatet visar att kunskapsuppfyllelsen för eleverna är densamma oavsett om man kört med simulatorer eller inte.

5.3.1 Aspiranternas bedömning

Polismyndigheten skickar ut en enkät till alla aspiranter vid det sista momentet på polisutbildningen, aspirantutbildningen. Enkäten innefattar frågor

om hur aspiranten tycker att polisprogrammet har skapat förutsättningar för aspirantutbildningen inom olika ämnesområden.

Diagram 1: Aspiranternas bedömning av polisprogrammet³

På en skala mellan 1 – 6, där 6 är det bästa betyget, hamnar betygen hos lärosätena runt 5, vilket är ett mycket gott betyg. Enkätresultatet indikerar också att kvaliteten mellan de olika lärosätena är jämn och att studenterna får en likvärdig förberedelse för polisycket oavsett lärosäte. Högskolan i Borås fick högst betyg och Södertörns högskola lägst 2021. Det sistnämnda har sannolikt sin förklaring i att många av Södertörns studenter gör aspiranten i Stockholm. Just i Stockholm är aspiranterna något mer kritiska till polisprogrammet oavsett vilket lärosäte de läst på. Skillnaderna är dock små.

En fördjupad analys visar att polisprogrammet ansågs vara lika förberedande för aspirantperioden oavsett om man gått den funktionsinriktade utbildningen eller på grundutbildningen till polis. Studenter på campus var något mindre nöjda än distansstudenterna, vilket kan ha sin förklaring i det att de var hänvisade till distansalternativ under stora delar av utbildningen pga. pandemin.

De ämnen som aspiranterna var mest nöjda med totalt sett var utbildningsinsatserna inom vapen, taktik och fysiska tekniker. Något mindre nöjda var de med avrapportering och akutsjukvård. Här fanns det dock skillnader mellan lärosätena.

³ Medelvärdet av 15 frågor som rör hur väl polisprogrammet har förberett för aspiranten inom olika ämnesområden har summerats för att visa hur lärosätenas resultat förhåller sig till varandra

Läs mer om aspirantenkäten i kapitel 6.1.

5.4 Studenterna

5.4.1 Studieuppehåll och studieavbrott

Tabell 5: Studieuppehåll

Polisprogrammet 2021 (andel)	Högskolan i Borås	Umeå Universitet	Malmö Universitet	Linnéuniversitetet	Södertörns Högskola
Studieuppehåll VT	1%	4%	2%	1%	2%
Studieuppehåll HT	1%	4%	0%	1%	2%

Tabell 6: Studieavbrott

Polisprogrammet 2021 (andel)	Högskolan i Borås	Umeå Universitet	Malmö Universitet	Linnéuniversitetet	Södertörns Högskola
Studieavbrott VT	1%	2%	1%	1%	3%
Studieavbrott HT	2%	2%	0%	1%	3%

5.4.2 Studentärenden⁴ och avskiljanden

Tabell 7: Studentärenden av totalt antal studenter

Lärosäte	Studentärenden (andel %)
Högskolan i Borås	6
Linnéuniversitetet	5,6
Umeå universitet	1,5
Malmö universitet	3,5
Södertörns högskola	4,1
Medeltal	4,4

⁴ I studentärenden innefattas disciplinärenden, men också andra frågor som kräver fördjupad utredning kring studentens situation, till exempel säkerhetsklassning.

Tabell 8: Studentärenden som lett till avskiljande

Lärosäte	Studentärenden som lett till avskiljande (andel %)
Högskolan i Borås	13,9
Linnéuniversitetet	8,7
Umeå universitet	0
Malmö universitet	6,2
Södertörns högskola	8,1

Högskolan i Borås hade 2021 både mest studentärenden i förhållande till antal studenter och störst andel av ärenden som ledde till avskiljande. 2020 avskildes dock enbart en Borås-student.

När det gäller orsaken till varför man avskilts är den vanligaste att man inte längre kan vara placerad i säkerhetsklass. Också avskiljande enligt §11 punkt 5 i Polisförordningen var ett vanligt skäl 2021. Det innebär att studenten avskiljs för att ha varit frånvarande i en sådan omfattning att hen inte kunnat tillgodogöra sig utbildningen.

En analys av samtliga lärosäten visar att männen är något överrepresenterade ifråga om studentärenden (73 procent). När det gäller vilka ärenden som lett till avskiljande så är det dock kvinnorna som dominerar. 18 procent av kvinnornas studentärenden gick till avskiljande under året, att jämföra med 6 procent av männens. För mycket frånvaro från undervisningen var det vanligaste skälet till kvinnors avskiljande, medan ingen man avskildes av det skälet. Här var det istället säkerhetsklassningen som var den vanligaste orsaken.

5.5 Personal och organisation

Antalet årsarbetare som arbetade med polisprogrammet vid något av lärosätena 2021 var sammanlagt 375.

Tabell 9: Antal årsarbetare vid polisprogrammet per lärosäte

Polisprogrammet 2021 årsarbetare (antal)	Högskolan i Borås	Umeå Universitet	Malmö Universitet	Linnéuniversitetet	Södertörns Högskola
Universitetsanställda lärare	8,75	24,00	13,30	15,00	14,60
Polisanställda lärare	48,40	35,00	44,40	55,00	62,75
Externa tjänsteköp	0,40	0,00	0,50	4,00	0,20
Icke undervisande personal	8,30	12,00	8,10	2,10	18,00
Totalt	65,85	71,00	66,30	76,10	95,55

Olikheterna mellan lärosätena förklaras delvis av att de är olika stora, men också av att samarbetet med den egna högskolan/universitetet skiljer sig åt. Polisprogrammet vid Södertörn högskola hanterar t.ex. själv en stor del av det administrativa uppgifter som omgärdar utbildningen, vilket sannolikt förklarar det stora antalet icke-undervisande personal. Den relativt sett låga andelen polisanställda lärare i Umeå kan eventuellt förklaras av att lärosätet valt att anställa adjunkter och lektorer med polisbakgrund istället för att låna in poliser från Polismyndigheten.

Ovanstående osäkerhet i siffrorna innebär att det personalekonomiskt intressanta nyckeltalet ”antal årsarbetare på lärosätet i förhållande till antal studenter” (också kallat personaltäthet) inte kan redovisas för 2021 utan behöver kvalitetssäkras och förfinas inför nästkommande år. Detsamma gäller hur andelen årsarbetare i olika personalkategorier förhåller sig till varandra liksom personalkostnaden per student.

5.6 Ekonomi och lokaler

5.6.1 Ekonomi

Polismyndighetens totala kostnad för grundutbildning till polis 2021 uppgick till ca 745 mnkr.

Södertörns högskola, Linnéuniversitet och Malmö universitet redovisar överskott för 2021. I praktiken finns det även ett överskott vid Högskolan i Borås men en återbetalning av tidigare års överskott är bokförd 2021, vilket generar ett underskott under redovisningsåret 2021. Ett mindre underskott finns vid Umeå universitet. Den huvudsakliga anledningen till överskotten är ersättning för tomma platser som betalas av Polismyndigheten till lärosätena samt en viss pandemieffekt.

Tabell 10 Ekonomi 2021 (tkr)

Lärosäte	Intäkt	Kostnad	Resultat
Södertörns högskola	147 899	143 685	4 214
Linnéuniversitetet*	120 696	106 487	14 209
Högskolan i Borås *	79 978	101 804	-21 826
Malmö universitet	110 657	105 992	4 665
Umeå universitet	107 002	107 490	-488

*Exklusive FPU för LnU,

* Högskolan i Borås har under 2021 återbetalat 21 722 tkr för tidigare överskott, återbetalningen inkluderas i kostnaderna för 2022.

Den ekonomiska uppföljningen 2021 redovisades för första gången i en rapportmall som lärosätena tagit fram under året i samråd med Polismyndigheten. Vidareutveckling av rapportmallen kommer att ske under 2022.

Under 2021 begärde Polismyndigheten återbetalning av överskott genererade under åren 2019 - 2020 ifrån alla lärosäten exklusive Södertörns högskola som inte redovisar ett ackumulerat överskott. Se nedan tabell för överskott och återbetalning per lärosäte. Överskotten för 2019 - 2020 beror främst på ersättning för tomma platser, förseningar i rekryteringar och effekter av coronapandemin.

Tabell 11 Sammanställning överskott 2019 - 2020 (tkr)

Lärosäte	Överskott 2019-2020	Återbetalt *
Södertörns högskola	-117	0
Linnéuniversitetet *	20 817	21 783
Högskolan i Borås	21 722	21 722
Malmö universitet	20 800	15 600
Umeå universitet	16 623	5 684

* Återbetalningen ifrån Linnéuniversitet innefattar även överskott för 2021, exkl. FPU

* Återbetalningarna från Linnéuniversitet, Umeå universitet och Malmö universitet är bokförda under 2022 men för Högskolan i Borås bokfördes de 2021

5.6.2 Lokaler

Bortsett från mindre anpassningar har nya lokaler tagits i bruk och anpassats till polisutbildningen vid högskolan i Borås och vid Malmö universitet under 2021. I Borås var behovet fler skjutbanor och fler arbetsplatser för polisanställd personal. I Malmö var behovet anpassning till distansutbildning. Också i Umeå har det skett lokalanpassningar och under 2021 har det lagts resurser på att färdigställa ett nytt hus på Umestan för den växande polisutbildningen i Umeå.

5.7 Utvecklingsarbete under året

I dialog med lärosätena har Polismyndigheten under 2021 förtydligat nuvarande utbildningsplan och fortsatt arbetet med att revidera utbildningsplanen. I slutet av året fattades beslut om en ny utbildningsplan för polisprogrammet vilken kommer att träda ikraft från höstterminen 2022. Förhållningsättet i utbildningsplanen och till de nyutbildades kompetens bygger på progression där grundkunskap ges under polisprogrammet men där bredare kunskap och färdigheter måste byggas på.

Polismyndigheten har gett lärosätena i uppdrag att ta fram enhetliga tester och examination av fysisk förmåga. Från och med höstterminen 2021 använder sig samtliga lärosäten av enhetliga och likvärdiga tester av fysisk förmåga.

Under året tog Polismyndigheten, i samråd med lärosätena, fram nya rutiner för utvärdering och uppföljning av Polismyndighetens beställning av polisprogrammet samt lärosätenas genomförande av den.

6 Aspirantutbildningen

Den sista terminen innan studenten blir färdig polis består av sex månaders avlönad aspirantutbildning. Studenten får då arbeta som polis under handledning och ges tillfälle att fördjupa och tillämpa de kunskaper och färdigheter som förvärvats under polisprogrammet. Under hela perioden stötts och bedöms aspiranten av aspirantinstruktörer och aspiranthandledare. Som stöd till både aspiranter och aspiranthandledare finns aspirantansvariga och aspirantutbildningsansvariga i varje region liksom två nationella aspirantutbildningsansvariga.

Om det finns en risk för att aspiranten inte kommer att uppnå samtliga bedömningskriterier upprättas en så kallad handlingsplan. Handlingsplanen är ett stöd för aspiranten i att arbeta på sina brister och också få rätt stöd av Polismyndigheten. Om en aspirant inte blir godkänd på alla bedömningskriterier under ordinarie utbildning, förlängs ibland aspirantutbildningsperioden och det upprättas ytterligare en handlingsplan. Det förekommer dock att aspiranter blir underkända utan förlängd aspirantutbildning eller att aspiranten själv upptäcker att polisyrket inte var för honom eller henne och därför väljer att säga upp sig. Den absoluta majoriteten blir dock godkända och får sitt utbildningsbevis från Polismyndigheten.

Under 2021 genomgick sammanlagt 1 430 aspiranter aspirantutbildningen. 37 av dem underkändes av olika skäl.

- 1339 godkända direkt
 - 9 egen uppsägning
 - 10 underkända utan förlängning
 - 72 förlängning
 - 54 godkända efter förlängning
 - 18 underkända efter förlängning

Tabell 12: Underkända aspiranter per polisområde⁵

Aspirantutbildning 2021	Antal aspiranter totalt	Underkända aspiranter GU/FPU	Andel underkända
PO Dalarna	36	2	6%
PO Örebro	44	1	2%
PO Jämtland	14	1	7%
PO Nord	149	4	3%
PO Syd	143	6	4%
PO City	90	4	4%
PO MA	92	6	7%
PO NV Skåne	50	1	2%
PO Blek/NÖ Skåne	41	3	7%
PO KK	52	1	2%
PO S Skåne	50	2	4%
PO Halland	27	1	4%
PO Skaraborg	26	1	4%
PO Älvsborg	32	2	6%
PO Jönköping	32	1	3%
PO Södermanland	49	1	2%

Tabell 13: Bedömningsgrunder för förlängning/underkännande⁶

Kategorier	Antal
Förmågor och förhållningssätt	116
Kommunikation och samarbetsförmåga	9
Brottsförebyggande och ingripande verksamhet	43
Polisiär bilkörning och trafiksäkerhet	1
Utredning och lagföring	13

En sammanställning av de bedömningsgrunder som handledare och instruktörer använt som skäl till underkännande eller förlängning, visar att den i särklass vanligaste anledningen hade att göra med förmågor och förhållningssätt hos aspiranten. Det innebär t.ex. initiativförmåga, handlingskraft eller mental förberedelse för yrket. ”Telekommunikation och samband” var den vanligaste bristen man såg under Brottsförebyggande/ingripande verksamheten medan bara ett fåtal orsaker grundade sig på taktisk förmåga eller vapenhantering.

⁵ De polisområden som inte finns representerade i tabellen hade inga underkända aspiranter under 2021.

⁶ En aspirant kan få underkänt på grund av flera bedömningsgrunder än ett. Uppgifter tom. november 2021.

6.1 Aspirantenkäten

När aspirantperioden närmar sig sitt slut får alla aspiranter fylla i en enkät med ett 60-tal frågor som rör aspirantutbildningen. Under 2021 var det fyra aspirantgrupper som besvarade enkäten och enkäten skickades således ut vid fyra tillfällen. Vid tre tillfällen låg svarsfrekvensen runt 68 – 69 procent, medan den vid ett tillfälle var avsevärt lägre då enkäten skickades ut under en semesterperiod. Det innebär att den totala svarsfrekvensen för 2021 års aspirantenkät låg på 62 procent.

Sammanfattningsvis kan konstateras att aspiranterna överlag var mycket nöjda såväl med hur polisprogrammet förberedde dem för aspirantutbildningen (se kap. 5.3.1) som med vad de lärde sig under aspirantperioden. Också handledare och instruktörer fick höga betyg av aspiranterna. På en skala mellan 1 – 6, där 6 är det bästa betyget, var det få frågor i enkäten som fick ett lägre medelvärde än 5. Det är en indikator inte bara på hög kvalitet i aspirantutbildningen utan också på att den är likvärdig över landet.

Skillnaden i svar mellan olika polisområden var marginell, med undantag av hur mottagandet, introduktionen och den praktiska informationen från Polismyndigheten upplevdes. Här var skillnaderna något större. Det samma gäller, som tidigare nämnts, att polisområdena i region Stockholm (exkl. Gotland) var något mer kritiska till hur polisprogrammet förberett för aspirant-tjänstgöringen. Motsvarande fenomen kan inte spåras i andra storstadsområden.

Aspiranter från den funktionsinriktade utbildningen var generellt något mer kritiska till aspirantperioden och till sina handledare och instruktörer, än de som gick grundutbildningen. Skillnaderna var dock små.

Trots ett överlag positivt resultat på enkäten är det viktigt att hålla i minnet att det fanns enskilda undantag. Vissa fritextsvar i enkäten visade prov på brister i den sociala och organisatoriska arbetsmiljön för aspiranten. Motsvarande signaler har framkommit också i tidigare aspiratundersökningar liksom i andra kanaler. Arbete för att komma till rätta med problemen sker både inom ramen för aspirantutbildningsorganisationen och i det kultur- och likabehandlingsarbete som sker inom polisen i stort.